

Pracovní postupy při dojení

Co, jak, proč a kdy?

Úvod

Dojení je základním pilířem mléčného průmyslu, a proto při jeho procesu musíme mít jasně dané kroky, kterými dosáhneme stanovených cílů. Na toto téma bylo napsáno již mnoho a mnoho článků, přesto si však v MTS myslíme, že opakování je matkou moudrosti a že je prospěšné si čas od času připomenout a ucelit názor na to, proč vlastně něco děláme zrovna takto a na co tím máme vliv.

Pozornost při dojení je třeba věnovat nejen mléku, jako produktu samotnému, tak i dojnici. Kráva by do dojírny měla vstoupit v klidu a uvolněná. Cílem je podojit ji rychle a bezbolestně a předejít vzniku zranění a infekce mléčné žlázy. Získané mléko by mělo být vysoké kvality. Toho dosáhneme pouze při dodržení všech následujících kroků během dojení.

Manipulace

Manipulace začíná již ve skupině na stáji, odkud jsou dojnice doprovázeny na dojírnu. Kráva by měla vnímat dojení jako příchod na bezpečné místo, kde „napojí své tele“. Obrazně řečeno – telata samozřejmě v dojírně nekrmíme, ale dojnice takto celý proces vnímá. Nervózní krávy, chvátání a rychlé pohyby, křičení, agresivní nahánění posuvnými branami v čekárně do dojírny, to vše zpomaluje nebo blokuje spouštění oxytocinu. **Krávy, které mají dojení spojené s pozitivními zážitky, dojí o 10–20 % mléka více.** Odchází-li kráva z dojírny a ze struků jí teče mléko, často je příčinou špatná manipulace v dojírně (stress).

Pozorování

Vstup do dojírny je perfektní příležitostí vizuálně zhodnotit nejen vemeno, ale i celkový zdravotní stav. Minimálně dvakrát denně dochází k osobnímu kontaktu s každým ze zvířat v dojírně. Filozofie Dr. Abbotta je taková, že bychom měli věnovat naši pozornost každé dojnici každý den, bez ohledu na velikost stáda. Dojení je nejpravidelnějším časem k pozorování každého zvířete a spolehlivým okamžikem k jeho pozorování.

Odstřikování

Primárním cílem odstříků je stimulace spouštění oxytocinu. Jedná se o ráznou, ale bezbolestnou manipulaci se strukem. Představte si, jak tele saje od krávy. Samotný tah za struk je z hlediska získávání mléka zbytečný, má ale zásadní vliv na spouštění oxytocinu. Prvotní odstříky rovněž odstraní velké množství nahromaděných bakterií a somatických buněk. Naším cílem je získat mléko vysoké kvality a částečné odstranění těchto prvních oddojků je jedním z důležitých kroků. Zároveň se jedná o šanci včas detekovat mastitidu díky rozpoznání změn v mléce. Pokud dojiči neodstříkují a nevěnují pozornost případným abnormalitám, jde do tanku i mléko s vysokým obsahem somatických buněk a dochází ke zhoršování jeho výsledné kvality. **Dojiči by měli vždy nosit rukavice a minimalizovat riziko přenosu infekce z jedné krávy na druhou. Porušování těchto zásad vede k šíření kontagiózních mastitid.**

Pre-dipování

Očištění struku pomocí vhodného pre-dípu snižuje kontaminaci mléka a dojícího zařízení bakteriemi z prostředí, uchycenými na struku. Očištění struků nelze považovat za stimulaci oxytocinu. Standardně se doporučuje nechat dezinfekční pre-dip působit na struku po dobu 30 s, může se to však mírně lišit, dle konkrétního produktu. Doporučujeme přečíst pokyny výrobce vámi používané desinfekce. Aplikování pre-dípu, s následným odstříkáním, může pomoci pre-dípu rozprostřít se na celý povrch struku, může však obarvit odstříky mléka a omezit detekci mastitidy.

Otírání

Otřením struků odstraníme jak nečistoty, tak zbytky použitého dezinfekčního pre-dípu. Každý struk otřete dvěma kroutivými pohyby a na závěr očistěte špičku struku. V případě silného znečištění opakujte čistou částí utěrky nebo úplně novou utěrkou. Pro každou další dojnici použijte novou čistou utěrku, zabráníte tím křížovému přenosu bakterií z krávy na krávu. **Součet času, strávený odstříkáním a utíráním struků, by se měl rovnat 20 sekundám silného kontaktu pro stimulaci spouštění mléka.**

Nasazení dojícího zařízení

K nasazení dojaček by mělo dojít v rozmezí 60-90 sekund od prvního manuálního kontaktu s vemenem, nejpozději do 2 minut. Správné načasování je důležité, aby se dojení potkalo s maximálním potenciálem spuštění mléka. V případě příliš včasného nasazení dojde k prvotnímu malému průtoku mléka, v důsledku nedostatečné předchozí stimulace. Dochází ke zbytečně velkému podtlaku a předojování, které může vést k poškození strukových kanálků. V případě pozdního nasazení promeškáme rychlé spuštění mléka, vyvolané stimulací.

Pozice dojícího zařízení

Dojící zařízení musí správně přiléhat ke strukům tak, aby byla pulzace rovnoměrně rozložena a nedocházelo k přísávání vzduchu. Právě přísávání vzduchu může zapříčinit přenos bakterií z jednoho struku na další. Špatně přiléhající dojící zařízení způsobuje nesprávné vydojení, poškození struků a mastitidu. Zajistěte rovnoměrné zavěšení dojaček a včasnou opravu těch, které jsou poškozené.

Sejmutí dojícího zařízení

K sejmutí dochází při snížení průtoku pod nastavenou hladinu, přerušením podtlaku. Zatímco předojování může zásadně poškodit strukový kanálek, ponechání až 400 ml mléka ve vemeni nemá vliv na snížení produkce ani rozvoj mastitidy. Násilné stahování dojícího zařízení při zapnutém podtlaku, má za následek velké zvýšení působícího podtlaku a vede rovněž k poškozování struků a rozvoji mastitidy.

Post-dipování

Ošetření struků post-dipem, tedy dezinfekčním prostředkem určeným k ošetření po dojení, má za cíl zlikvidovat bakterie, které mohly být na struk přeneseny dojícím zařízením a chránit strukový kanálek před patogeny z prostředí, než dojde k jeho uzavření. K jeho aplikaci by mělo dojít pokud možno co nejdříve po sejmutí dojícího zařízení, aby byla mezi struky a prostředním okamžitě vytvořena ochranná bariéra.

Čistota dojícího zařízení

Na čistotu dojaček je často zapomínáno a měly by být opláchnuty mezi každou další krávou. Rovněž rukavice na ruku dojiče je nutné oplachovat od výkalů nebo zbytků mléka. Každá dojnice musí mít čistou utěrku a nejedná-li se o tu jednorázovou, tak je nutné utěrky řádně vyprat a osušit.

Optimalizace procesu dojení zahrnuje 4 kroky: zacházení s krávou, kontakt s vemenem před dojením, správné načasování nasazení dojícího stroje a jeho správné připojení ke strukům. Zdraví dojnice a kvalita mléka jsou závislé na vydojení nezávadného čistého mléka a prevenci zdravotních problémů do budoucnosti.

Genetická provázanost

Co nejlepší management dojení, zdraví a welfare jsou zásadními prvky v maximalizaci kvality mléka a profitability celého chovu. Dlouhodobou selekcí na nižší somatické buňky (v USA termín SCS) a zvýšenou rezistenci proti zánětům (CDCB Mastitis rezistence, Zoetis rezistance) mohou chovatelé geneticky vylepšit své stádo a zvýšit návratnost zavedených ošetřovatelských a dojících protokolů. Ale to už je jiná problematika.

Zdroj: MVDr. Scott Abbott, Global Dairy Solutions,
WWS TECH TALK
NMC Recommended Mastitis Control
Measuring Strtip Yield, A. Davis, D.J. Reineman, NMC

Překlad a doplnění: Ing. Veronika Beňasová, MTS